

Understanding the Lived experience of Tehran Girls from Generational Gap

Hayedeh Ghareyazi

PhD Student in Sociology of Social Issues,
Student of Islamic Azad University, Central
Tehran Branch, Tehran, Iran.

Mohammadbagher Tajeddin*

Assistant Professor, Department of Social
Sciences, Faculty of Social Sciences, Islamic
Azad University, Central Tehran Branch,
Tehran, Iran.

Alieh Shekarbeigi

Assistant Professor, Department of Social
Sciences, Faculty of Social Sciences, Islamic
Azad University, Central Tehran Branch,
Tehran, Iran.

Extended Abstract Introduction

With the advent of modernity and the industrial revolution, all parts of every society have undergone extensive and rare changes, one of which has been cultural changes. One of these cultural developments is generational difference, which is often expressed by terms such as generational gap and generational conflict. Cultural changes in the form of generational difference or conflict can be seen as a set of changes in beliefs, values, norms and lifestyles of a generation that is different or in some cases opposite to the previous generation. Generational changes have a direct and complete relationship with cultural changes, and in any society where cultural changes have been broad and deep, generational differences or generational conflicts have also widened and deepened. The issue of the generational gap of girls can be analyzed in the profession of social work because empowering this generation against the wide gender, generational and cultural gaps that have been created is the possibility of any preparation for facing these gaps properly and rationally. The girls of the city of Tehran, as a new and transformational generation, seem to have good lived experiences of the cultural changes that have taken place in the society, and understanding these lived experiences can be a good and suitable basis for understanding their social world. Therefore, considering that the generational lived experience of girls can be traced and investigated in relation to the generation gap, and from this point of view, this important issue can also be analyzed in relation to

* Corresponding Author: mb_tajeddin@yahoo.com

How to Cite: Ghareyazi, H; Tajeddin, M; Shekarbeigi, A. (2023). Understanding the lived experience of Tehran girls from generational gap, *Journal of Social Work Research*, 9 (34), 151-184.

the society of Iran and especially the city of Tehran. Therefore, the aim of the present research is to understand the lived experience of the generational gap of girls in Tehran, and the most important question of the current research is: What is the lived experience of the generational gap in the Iranian society of the girls of the 1990s in Tehran?

Literature Review

Ronald Inglehart believes that the older generation is more resistant to change, and change occurs more easily among younger groups. Therefore, with social changes and developments, the difference between generations appears, which is sometimes interpreted as a conflict or gap between generations. In the 1980s, he proposed the idea that we are facing a kind of basic value transformation in industrial societies. In this way, the trend towards metamaterial values has been strengthened and the new generation gives more priority to metamaterial values. He has dealt with value change during the process of generational replacement (Inglehart, 2012: 54). According to Giddens, the difference between generations is actually a kind of reckoning of time in modern society. Each generation is actually a kind of consideration of a shadow of people that places an individual's life at a stage of group lives (Giddens, 2000: 207). According to Peter Berger, the issue of difference or generational gap can be analyzed in the difference of the life worlds of these two generations in such a way that whenever two generations live in two different or opposite life worlds, a kind of generational difference or generational gap occurs.

Method

The current research is based on the constructivist paradigm and with a qualitative approach (part-to-whole inductive) and phenomenological strategy. In order to collect data in the current research, the documentary method and the in-depth interview method were used appropriately. The scope of this research is in the 14th district of Tehran, and this choice was made primarily because the researcher was more or less aware of the living conditions of girls due to his relatively long presence in this area, and secondly, he wanted to see that to what extent has the generation gap occurred in this region as a southern region of Tehran? The studied samples also include girls born in the 70s, and these samples were selected based on purposeful sampling until theoretical saturation was reached, which is why in-depth interviews were conducted with 20 people born in the 70s. After the implementation of the interviews and in order to analyze the research data using the qualitative research software maxqda 20 and also to interpret the data, the thematic analysis (theme) method was used and based on that the main and sub-themes as well as the concepts related to each theme was also extracted. The subjects obtained from the text were classified into similar and coherent groups. A decision was made on how to group subjects based on content and, if necessary, on theoretical grounds. Each group of themes led to a distinctive overarching theme that was supported by separate organizing and foundational themes.

Conclusion

The results of the research show that this generation of girls have valuable and reliable lived experiences in relation to the cultural changes that have taken place in the society. These lived experiences are mainly new experiences based on the cultural developments of the modern world and are based on beliefs, values, norms and the style and way of living in this world. It is clear that such lived experiences are in clear contrast with the lived experiences of the previous generation and have fundamental contradictions and contradictions with them. The results of this research show that the girls of the 70's generation have lived experiences such as: being cosmopolitan, religious modernism, secularization, modern lifestyle, modernity and modern identity, hedonism and euphoria, romantic life, plural world life and distinct and going through or going through the mind of the homeless.

Key Words: Lived Experience, Generational Gap, Modern Lifestyle, Modern World Life, Girls

شناخت تجربه زیسته دختران شهر تهران از شکاف نسلی^۱

هایده قره یاضی

دانشجوی دکتری جامعه شناسی فرهنگی دانشکده علوم اجتماعی،
ارتباطات و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران،
ایران.

محمدباقر تاج‌الدین *

استادیار گروه علوم اجتماعی دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات و
رسانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

عالیه شکرپیگی

استادیار گروه جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات و
رسانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر در پی فهم تجربه زیسته دختران شهر تهران از شکاف نسلی صورت گرفته در جامعه است. در چند دهه اخیر با توجه به تغییرات ساختار فرهنگی جامعه، زمینه مساعدی برای بروز تغییرات در ارزش‌ها و نگرش‌های گروه‌های اجتماعی به ویژه نسل‌های جدید جامعه ایرانی به وجود آمده است. چارچوب مفهومی در پژوهش حاضر مبتنی بر دیدگاه‌های اندیشمندان در زمینه تفاوت نسلی و تغییرات ارزشی نسل‌ها است. روش پژوهش کیفی و از نوع پدیدارشناسی تفسیری است که مبتنی بر آن با تعداد ۲۰ نفر از دختران دهه ۷۰ از طریق روش نمونه‌گیری هدفمند مصاحبه عمیق انجام شد و داده‌ها با روش تحلیل تماتیک (مضمون) مورد تحلیل و تفسیر قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که دختران دهه هفتاد شهر تهران به‌مثابه نسل جدید دارای تجارب زیسته خاصی چون: جهان‌وطن بودن، نوگروری دینی، سکولار شدن، سبک زندگی مدرن، نوگرایی و هویت مدرن، زیست جهان متکثر و متمایز و ذهن بی‌خانمان هستند. در مجموع نسل دهه هفتاد مبتنی بر ارزش‌ها و باورهای جهان مدرن زیست خود را تنظیم می‌کند و تجارب زیسته خود را نیز بر این اساس تنظیم می‌کند و سامان می‌بخشد.

واژه‌های کلیدی: تجربه زیسته، شکاف نسلی، سبک زندگی مدرن، زیست جهان مدرن، دختران.

۱- مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته جامعه شناسی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی است.

* نویسنده مسئول: moh.tajeddin@iaucbt.ac.ir

بیان مسئله

با وقوع مدرنیته و انقلاب صنعتی تمامی بخش‌های هر جامعه‌ای دستخوش تحولات گسترده و کم‌نظیری شده‌اند که یکی از آن‌ها تحولات فرهنگی بوده است. فرهنگ را اگر شامل «تمامیت فرآورده‌های مادی و غیرمادی انسان» (برگر، ۱۳۹۷: ۱۷) لحاظ کنیم آن وقت می‌توان این‌گونه تصور کرد که این فرآورده‌ها در طول زمان بر حسب شرایط اجتماعی دچار دگرگونی می‌شوند. این موضوع به ویژه در جهان مدرن و سرعتی که مدرنیته و انقلاب صنعتی به وجود آورده بسیار ملموس‌تر است. رونالد اینگلهارت^۱ (۱۳۷۳) ماهیت تحولات جهان جدید را بیش‌تر فرهنگی-اجتماعی می‌داند تا اقتصادی-سیاسی.

یکی از این تحولات فرهنگی تفاوت نسلی است که اغلب با تعبیری چون گسست نسلی، شکاف نسلی و تضاد نسلی نیز بیان می‌شود. تحولات فرهنگی در قالب تفاوت یا تضاد نسلی را می‌توان مجموعه‌ای از تغییرات در باورها، ارزش‌ها، هنجارها و سبک و شیوه‌های زندگی یک نسل دانست که با نسل پیش از خود متفاوت یا در مواردی متضاد است. پیتر برگر^۲ با طرح مفهوم "ذهن بی‌خانمان" به این نکته اشاره می‌کند که در دنیای مدرن انسان‌ها دیگر در یک "زیست جهان" مشخص زندگی نمی‌کنند. از منظر او افراد در دنیای مدرن دل‌مشغولی‌های متنوع و متکثری در امور فردی و اجتماعی پیدا می‌کنند و دیگر مبتنی بر یک روش خاص زندگی نمی‌کنند» (برگر و همکاران، ۱۳۸۱: ۴۱-۷۷).

پژوهش‌های انجام شده در این زمینه (آیزنشتات^۳، ۱۹۶۶/ توسلی، ۱۳۸۲/ معیدفر، ۱۳۸۳/ آزاد ارمکی، ۱۳۸۶/ قادری، ۱۳۸۹/ احمدی و بیتا، ۱۳۹۰/ اجتهاد نژاد کاشانی و قوامی، ۱۳۹۱/ دانش و همکاران، ۱۳۹۳/ امینی، تاج‌الدین، ۱۴۰۰/ کمالی، تاج‌الدین و محدثی، ۱۴۰۱/ اینگلهارت و ولزل^۴، ۲۰۲۰) نشان از این امر مهم دارد که تغییرات نسلی رابطه به نسبت مستقیم و کاملی با تغییرات فرهنگی داشته و در هر جامعه‌ای که تحولات

-
1. Ronald Inglehart
  2. Peter L. Berger
  3. Eisenstadt
  4. Inglehart & Welzel

فرهنگی گسترده و عمیق بوده است در مقابل تفاوت نسلی یا تضاد نسلی نیز گسترده‌گی و عمق یافته است.

به نظر ایزنشتات (۱۹۶۶) در جوامع پیچیده مبتنی بر تحولات سریع تضاد نسل‌ها غیرقابل اجتناب خواهد بود. هنگامی که تغییرات سریع و همه‌جانبه در یک جامعه رخ می‌دهد، تمامی ساختارهای اجتماعی و فرهنگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به تبع آن تمایزات و گسست‌های قابل توجهی در بین نسل‌های مختلف ایجاد می‌کند (Howe, N and B. Strauss, 2000: 42).

«جامعه در حال گذار ایران از گزند شکاف‌های مختلف و متنوعی که دامن‌گیر این گونه جوامع است مصون نبوده و نیست. شرایط امروز جامعه ایرانی می‌تواند مصداقی از این گفته گرامشی باشد که قدیم در حال احتضار است، اما نمرده و جدید هم امکان تولد ندارد. افزون بر این به دلیل افول و فروپاشی منزلت گروه‌های مرجع سنتی در ذهن و روان نسل جدید، گروه‌های مرجع جدید و متنوعی پا به عرصه گذاشته و هر کدام با ارائه کالاهای فرهنگی و گفتمانی خود تلاش می‌کنند این نسل نو را به سمت و سوی خود هدایت کنند» (تاجیک، ۱۳۸۳: ۵۵).

«از آنجایی که جامعه ایران یک جامعه در حال گذار است یعنی گذار از سنت به مدرنیته در سایه گسترش زیست جهان‌های متعدد که می‌توان آن را یکی از محصولات جهانی شدن و ورود و رشد و گسترش ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی دانست، این نظام نمادین با چالش‌هایی روبرو خواهد بود. به عبارتی یک تضاد آشکاری بین جامعه‌پذیری اولیه و ثانویه آشکار می‌گردد که این تضاد نقش کلیدی در ایجاد و گسترش شکاف نسلی خواهد بود» (محدثی، ۱۳۸۶: ۹۴).

هرچقدر که نسل پیشین تحولات فرهنگی و اجتماعی را برنمی‌تافت و حتی در برابر آن‌ها مقاومت به خرج می‌داد نسل جدید اما همگام با این تحولات حرکت می‌کند و حتی استقبال خوبی هم از آن به عمل می‌آورد. نسل جدید از آنجا که خواهان تحول و دگردیسی در تمامی عرصه‌های زیست فرهنگی و اجتماعی خودش است لذا نه تنها تحولات فرهنگی

را به خوبی پذیرش می‌کند بلکه حتی کوشش می‌کند تا در این تحولات سهم عمده و مناسبی نیز ایفا نماید. او حالا دیگر عاملیت و کنش‌گری همه‌جانبه و فعالی در این تحولات دارد و در واقع در متن و بطن آن نیز قرار گرفته و غوطه می‌خورد. این نسل هم‌نوایی با ارزش‌های جهانی، تأثیرپذیری از جریان‌های جهانی مصرفی، مدگرایی و سایر مؤلفه‌ها و عناصر مرتبط به تحولات فرهنگی مدرن را با آغوش باز پذیرفته و حتی بدان سرعت می‌بخشد.

معدفر (۱۳۹۲) معتقد است تغییرات بنیادین در ساختار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور که از عصر مشروطه آغاز و بعد از انقلاب اسلامی به کل جامعه گسترش یافته است، موجب جابه‌جایی‌های ساختاری و شکاف‌های عظیم اجتماعی در جامعه شده که امروزه در بحرانی‌ترین وضعیت خودش قرار دارد و تا مدت‌های مدیدی می‌تواند آسیب‌زا باشد که شکاف نسلی به عنوان یکی از مهم‌ترین این شکاف‌ها است. موضوع شکاف نسلی دختران را از آن رو می‌توان در حرفه مددکاری اجتماعی مورد واکاوی قرار داد که توانمند نمودن این نسل در برابر شکاف‌های جنسیتی، نسلی و فرهنگی گسترده‌ای که ایجاد شده است امکان هرگونه آمادگی برای مواجهه مناسب و منطقی با این شکاف‌ها فراهم گردد.

ضمن این که شناخت و آگاهی از تجارب زیسته نسل جدید در زمینه شکاف نسلی را می‌توان زمینه‌ای مناسب برای هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی همه‌جانبه و مطلوب قلمداد نمود. مددکاری اجتماعی اگر بخواهد یاری‌رسان آسیب دیدگان اجتماعی در زمینه‌های گوناگون باشد به نظر می‌رسد که یکی از مسائل اجتماعی و فرهنگی گسترده در جامعه ایران همین مسئله شکاف و گسست نسلی باشد که پیوندهای اجتماعی بین دو نسل را به شدت دچار چالش و آسیب نموده است که ترمیم آن نیازمند ورود مددکاران اجتماعی باشد.

دختران شهر تهران به‌مثابه نسل جدید و تحول‌خواه به نظر می‌رسد که تجارب زیسته خوبی از تحولات فرهنگی صورت گرفته در جامعه داشته باشند و فهم این تجارب زیسته

می‌تواند زمینه مطلوب و مناسبی برای شناخت جهان اجتماعی آنان باشد. بنابراین و با توجه به این که تجربه زیسته نسلی دختران در نسبت با شکاف نسلی قابل‌ردیابی و بررسی بوده و از این منظر می‌توان این موضوع مهم را در رابطه با جامعه ایران و به ویژه شهر تهران نیز مورد واکاوی قرار داد لذا پژوهش حاضر در پی فهم تجربه زیسته دختران شهر تهران از شکاف نسلی بوده و مهم‌ترین پرسش پژوهش حاضر عبارت است از: دختران دهه هفتاد شهر تهران چه تجربه زیسته‌ای از شکاف نسلی صورت گرفته در جامعه ایرانی دارند؟

اگرچه روش‌های کیفی به ویژه روش پدیدارشناسی نیازمند مباحث نظری نیست اما برای داشتن نوعی حساسیت نظری اشاره‌ای هرچند کوتاه و گذرا به برخی نظریات مهم در این زمینه می‌شود. در پژوهش‌های کیفی، از نظریات برای شکل‌دهی به پرسش‌ها، اهداف، ساختار و روند پژوهش استفاده می‌شود. کرسول این کاربرد نظریه را با عنوان لنز یا چشم‌انداز نظری معرفی می‌کند. «پژوهشگران از لنز نظری یا چشم‌انداز نظری استفاده می‌کنند که این لنز یک روند کلی جهت‌دهنده برای مطالعه فراهم می‌آورد. این لنزها به چشم‌اندازهای مدافعه تبدیل می‌شوند که انواع سؤالات پرسیده شده را شکل می‌دهند و درباره نحوه جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها اطلاعاتی به دست می‌دهند. لنزهای یادشده نشان می‌دهند که پژوهشگر در مطالعه کیفی، چگونه موضع‌گیری می‌کند و گزارش‌های نوشتاری نهایی چگونه باید نوشته شود» (Creswell, 1998).

کارل مانهایم که از وی به عنوان آغازگر مباحث نظری پیرامون نسل نام برده می‌شود «نسل را شامل افرادی می‌داند که موقعیت مشترکی در فراگرد تاریخی و اجتماعی دارند و آن‌ها را به یک شیوه تفکر و تجربه خاص و یک نوع کنش تاریخی ویژه این موقعیت متمایل می‌کند» (Mannheim, 1952). در واقع می‌توان گفت که «در فرمول‌بندی مانهایم از نسل‌های تاریخی، عوامل منش جمعی، حوادث چرخه حیات و وقایع اجتماعی - تاریخی به همدیگر می‌پیوندند» (Dassbach, 1995: 6). در همین راستا مارگارتمید معتقد است که دگرگونی‌های اجتماعی شتابان، فرایند انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر و یا فرایند اجتماعی شدن را دچار مشکل و وقفه نموده و بین دو نسل اختلاف تجربه و فرهنگ

ایجاد کرده است. وی از سه نوع فرهنگ سخن می‌گوید: الف) فرهنگ نیاکان گرا، ب) فرهنگ همسال گرا، و ج) فرهنگ جوان گرا (مید، ۱۳۸۵: ۳۲).

رونالد اینگلهارت بر این اعتقاد است که «نسل بزرگسال در برابر تغییرات بیشتر مقاومت می‌کند و تغییر در میان گروه‌های جوان‌تر با سهولت بیش‌تری صورت می‌گیرد. بنابراین با تغییر و تحولات اجتماعی تفاوت بین نسلی پدید می‌آید که از آن، گاه به تعارض یا شکاف بین نسلی نیز تعبیر می‌شود. وی در دهه هشتاد این ایده را مطرح کرد که در جوامع صنعتی مواجه با نوعی دگرگونی ارزشی اساسی هستیم. به این صورت که گرایش نسبت به ارزش‌های فرامادی تقویت گردیده و نسل جدید به ارزش‌های فرامادی اولویت بیشتری می‌دهد. وی به تغییر و تحول ارزشی در طی فرآیند جایگزینی نسلی پرداخته است» (اینگلهارت، ۱۳۸۲: ۵۴).

از نظر اینگلهارت مدرنیزاسیون تحول فرهنگی بسیار وسیعی در فرهنگ معاصر غرب به وجود آورده است. این نظریه می‌گوید که صنعتی شدن پیامدهای مختلفی از جمله در حوزه فرهنگی (تفاوت بین نسلی) داشته است (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱۰۲). آنتونی گیدنز نسل را همچون هم‌دوره‌ای‌های اجتماعی که در طول زمان ترسیم شده‌اند، در نظر می‌گیرد (گیدنز، ۱۳۸۹). به نظر گیدنز «اختلاف بین نسل‌ها در واقع نوعی به حساب آوردن زمان در جامعه مدرن است. هر نسلی در واقع نوعی به حساب آوردن تیره‌ای از آدمیان است که زندگی فردی را در مقطعی از زندگی‌های گروهی جای می‌دهد» (گیدنز، ۱۳۷۹: ۲۰۷).

بنا بر نظر پیتر برگر موضوع تفاوت یا شکاف نسلی را بیش از همه می‌توان در تفاوت زیست جهان‌های این دو نسل مورد واکاوی قرار داد به گونه‌ای که هرگاه دو نسل در دو زیست جهان متفاوت یا متضاد زیست کنند نوعی تفاوت نسلی یا شکاف نسلی بروز می‌یابد. «انسان‌ها در جهان مدرن در قالب زیست جهان‌های متنوع و متکثری زیست می‌کنند و همین زیستن در جهان‌های گوناگون آنان را دچار ذهن بی‌خانمان نموده است. طی بخش عمده‌ای از تاریخ بشر، افراد همواره در زیست جهان‌هایی کم و بیش یکپارچه زیسته‌اند. این به معنای انکار وجود تقسیم کار و سایر فرایندهای بخش‌بندی نهادی، که

همواره موجب تفاوت‌هایی عمده در زیست‌جهان‌های گروه‌های مختلف یک جامعه واحد و یکپارچه شده‌اند، نیست (برگر و کلنر، ۱۳۸۷: ۱۵۲).

با وجود این، اکثر جوامع قدیمی، در قیاس با جوامع مدرن، درجه بالای یکپارچگی را نشان می‌دهند. به رغم وجود تفاوت‌های میان بخش‌های گوناگون زندگی اجتماعی در جوامع پیشین، آن‌ها از طریق نوعی نظم معنایی یکپارچه‌ساز که همه بخش‌های متفاوت جامعه را در برمی‌گیرد به «یکپارچگی» می‌رسند. این نظم وحدت بخش معمولاً نظمی دینی است. معنای ساده این نظم برای فرد این بود که نمادهای یکپارچه‌ساز به طور یکسان بخش‌های مختلف زندگی روزمره‌اش را در برمی‌گرفتند. فرد، خواه در کنار خانواده یا حین انجام کار، خواه درگیر در فرایندهای عمومی یا هنگام شرکت در جشن‌ها و مراسم رسمی، پیوسته در «همان جهان» بود (برگر و کلنر، ۱۳۸۷: ۱۵۱).

او به ندرت، به جز با ترک جسمانی جامعه خود (اگر گاهی پیش می‌آمد)، این احساس را پیدا می‌کرد که موقعیت اجتماعی خاصی می‌توانست او را از این زیست‌جهان مشترک خارج سازد. در جامعه مدرن، موقعیت معمولی افراد به گونه دیگری است. بخش‌های گوناگون زندگی روزمره افراد آنان را به جهان‌های معنایی و تجربی کاملاً متفاوت و غالباً ناسازگار مرتبط می‌کنند. زندگی مدرن معمولاً در حد بسیار شدیدی تقسیم‌بندی شده است. فهمیدن این نکته مهم است که این بخش‌بندی (هرچند ترجیح می‌دهم آن را چندگانه شدن بنامیم) تنها در سطح رفتار اجتماعی ملموس نمایان نیست، بلکه تظاهرات عمده‌ای نیز در سطح آگاهی دارد» (برگر و کلنر، ۱۳۸۷: ۱۵۲).

در مجموع و بنا بر دیدگاه‌ها و نظرات پیش گفته می‌توان گفت که تبیین شکاف بین نسل‌ها آن‌چنان که از ادبیات نظری مطرح شده برمی‌آید عوامل و پارامترهایی در مقیاس‌های کلان، میانی و خرد اشاره شده است. در سطح کلان تحولات ساختاری حادث شده در حوزه‌های جمعیتی، آموزشی، نظام ارتباطات، شهری شدن جامعه، تغییر در نظام اشتغال، تحول در نظام‌های قدرت و گفتمان و در سطح میانی تحولاتی که به لحاظ فرآیندهای اجتماعی چون جامعه‌پذیری، تعلیم و تربیت، قشربندی اجتماعی، ستیز و رقابت،

مشارکت و تحقق پیدا کرده‌اند و نیز در سطح خرد دگرگونی ویژگی شخصیتی افراد جامعه به لحاظ نوگرایی، سنت شکنی، فردگرایی، تغییر ارزشی، بحران هویت، جمع‌گرایی، عام‌گرایی، خاص‌گرایی، قدرت‌گرایی و عقل‌گرایی موجب ظهور نوعی تحول کیفی در نسل جدید نسبت به نسل قبلی شده است که خود موجب شکل‌گیری رویکردهای مختلفی در مورد تغییرات نسلی گردیده است.

پرسش‌های پژوهش

۱. شکاف نسلی دختران دهه هفتاد شهر تهران بر اساس تجربه زیسته آنان واجد چه ویژگی‌ها و ابعادی است؟
۲. نظام معنایی‌ای که نسل دهه هفتاد از شکاف نسلی در اختیار دارد چگونه است؟
۳. تجارب زیسته این نسل کدام چالش‌ها را از شکاف نسلی‌ای که با آن مواجه هستند، مطرح می‌کنند؟
۴. دغدغه‌های این نسل از شکاف نسلی واجد کدام نظام معنایی است؟

پیشینه پژوهش

معیدفر (۱۳۸۳) در پژوهشی در زمینه تفاوت نسلی دیدگاه‌های موجود در باب وجود یا عدم وجود شکاف نسلی در ایران را به چهار دسته تقسیم کرده است. دسته اول معتقدان به وجود شکاف نسلی در ایران؛ دسته دوم آنان که قائل به تفاوت نسلی هستند نه شکاف بین نسل‌ها؛ دسته سوم دیدگاهی که مسئله اصلی را نه گسست نسلی بلکه گسستی فرهنگی می‌داند و سرانجام، دیدگاهی که با بیم و امید، شرایط فعلی را در صورت عدم مدیریت صحیح، دارای پتانسیل گسترش تفاوت نسلی تا سرحد شکاف نسلی تلقی می‌کند.

آزاد ارمکی (۱۳۸۳) در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که جامعه ایرانی با توجه به عوامل بیرونی اثرگذار خانواده و افزایش جمعیت جوان و نیازهای آنها، با تفاوت نسلی روبرو شده است و جوانان به عنوان یک گروه اجتماعی جدید و ممتاز متفاوت از نسل پیشین اندیشیده و عمل می‌کنند. پروانه دانش و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان مطالعه جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران نتیجه گرفتند که گرایش نوجوانان و جوانان به ارزش‌های مدرن و احساس بحران هویت ناشی از جدا افتادگی آنها از نسل‌های پیشین به مرور افزایش یافته است.

امینی، تاج‌الدین و نجاتی حسینی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان نوگروی دینی به مثابه چرخش اجتماعی-روانی (تحلیل روایت تجربه زیسته دانشجویان دانشگاه تهران) نتیجه گرفتند که روایت کلی دانشجویان از نوگروی دینی خویش حاکی از درکی پسینی از دینداری است. در میان آنان نوگروی همچون چرخشی اجتماعی-روانی درک و تفسیر شده است که بر بستر تاریخی حیات دینی آنان قابل تحلیل است.

کمالی، تاج‌الدین و محدثی گیلوایی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان تحولات دینداری در بین دو نسل از زنان نتیجه گرفتند که هر چقدر مادران یک نسل نتوانسته‌اند تحول چندانی در روند دینداری شان داشته باشند در مقابل دختران آنان به مرحله اعتقادی اندیشی به مرحله انتقادی اندیشی و در نهایت به مرحله بازاندیشی رسیده و نوعی نوگروی دینی را تجربه کرده‌اند.

مارگارت مید (۱۹۷۰) در کتاب خود با عنوان "فرهنگ و تعهد: مطالعه‌ای در شکاف نسل‌ها" به این موضوع پرداخته است که علت رفتارهای غیرمتعارف و ضد فرهنگ در بین جوانان غربی وجود فاصله نسلی بین آن‌هایی است که پیش و پس از جنگ جهانی دوم متولد شده‌اند. پل اسپچوانولدت (۲۰۰۵) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که مادران از روندی که نسل جدید در پیش گرفته‌اند راضی نبوده و ارزش‌ها و باورهای پیشین را سست شده می‌دانستند (نقل از ربانی و محمدزاده، ۱۳۹۱).

شناخت تجربه زیسته دختران شهر تهران...، قره‌یاضی و همکاران | ۱۶۳

بنگستون^۱ و دیگران (۲۰۰۹) به مطالعه طولی انتقال بین نسلی دین پرداخته‌اند و نتیجه گرفتند که در سال ۱۹۷۱ اجداد نقش مهمی در جامعه‌پذیری دینی نوه‌ها داشته‌اند اما در سال ۲۰۰۰ این نقش بسیار ضعیف شده است.

رونالد اینگلهارت و کریستین ولزل^۲ (۲۰۲۰) در پیمایش ارزش‌های جهانی نشان دادند که ارزش‌های نسلی را می‌توان در قالب دو بخش ۱. ارزش‌های سنتی در برابر ارزش‌های سکولار - عقلانی و ۲. ارزش‌های بقا در برابر ارزش‌های خود بیانگری تقسیم‌بندی نمود.

جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش

از جمله وجه تمایز پژوهش حاضر با پیش‌تر پژوهش‌های صورت گرفته این است که محقق کوشش نموده است موضوع شکاف نسلی را در قالب تجارب زیسته نسل جدید مورد واکاوی قرار دهد که چنین کار مهمی در پژوهش‌های صورت گرفته کمتر به چشم می‌خورد. دوم این که کوشش شده است تجارب زیسته نسلی در زمینه شکاف نسلی را در محورهای فرهنگی و اجتماعی گوناگون مانند ملی‌گرایی، دینداری، هویت مندی، فردگرایی، سبک زندگی و نوگرایی مورد بررسی قرار داده است. ضمن این که تمایز پژوهش حاضر با پژوهش پیمایش ارزش‌های جهانی در این است که پژوهش مورد اشاره با روش پیمایش دست به این کار زده و این در حالی است که پژوهش حاضر با روش کیفی پدیدارشناسی اقدام به واکاوی موضوع نموده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس پارادایم برساختی و با رویکرد کیفی (استقرایی جزء به کل) و راهبرد پدیدارشناسی انجام شده است. این رویکرد با توجه به اصول هستی‌شناختی خود تا حد امکان بر تجربه‌های دست اول یا تجربه زیسته متمرکز شده و از پرداختن به موضوعات

-
1. Bengston
  2. Ronald Inglehart & Christian Welzel

ثانویه خودداری می‌نماید، چرا که امکان ورود به لایه‌های معنایی تجربه‌های دست دوم را نداشته و در صورت استفاده به تولید معرفتی مخدوش و تحریف شده می‌انجامد (محمدپور، ۱۳۹۰). این رویکرد خود به دو روش عمده توصیفی و تفسیری تقسیم می‌شود که در پژوهش حاضر از روش پدیدارشناسی تفسیری استفاده شده است. روش پدیدارشناسی تفسیری، که از فلسفه پدیدارشناختی بر کاوش معنای پدیده‌ها تمرکز دارد که با در آغوش گرفتن تجربیات و برداشت‌های محقق از پدیده مورد مطالعه به جای تعلیق آنها نشان داده می‌شود (دیویدسن، ۲۰۱۳).

به منظور گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر به تناسب از روش اسنادی و روش مصاحبه عمیق استفاده شده است. گستره این پژوهش در منطقه ۱۴ تهران است که این انتخاب در وهله نخست از آن رو بوده است که پژوهشگر با توجه به حضور به نسبت طولانی در این منطقه از وضعیت زیست دختران کم و بیش آگاه بوده و در وهله دوم به دنبال آن بود ببیند که شکاف نسلی در این منطقه به عنوان یک منطقه جنوبی تهران تا کجا روی داده است؟ نمونه‌های مورد مطالعه نیز از بین دختران متولد دهه ۷۰ را در برمی‌گیرد که این نمونه‌ها بر اساس نمونه‌گیری هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری گزینش شده‌اند که بر این اساس با تعداد ۲۰ نفر از متولدین دهه ۷۰ مصاحبه عمیق انجام گرفته است.

به منظور رعایت اخلاق پژوهش در آغاز گفتگویی مقدماتی با آنان صورت گرفت و پس از کسب رضایت اقدام به مصاحبه شده است. پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها و به منظور تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار کیفی پژوهی maxqda20 و همچنین برای تفسیر داده‌ها از روش تحلیل تماتیک (مضمون) استفاده شده است و مبتنی بر آن تم‌های اصلی و فرعی و همچنین مفاهیم مرتبط با هر تم نیز استخراج گردید. مضامین به دست آمده از متن در گروه‌های مشابه و منسجمی دسته‌بندی شد. تصمیم‌گیری درباره نحوه گروه‌بندی مضامین، بر اساس محتوا و در صورت لزوم بر اساس مبانی نظری صورت گرفت. هر گروه از مضامین به مضمون فراگیر متمایزی منجر شد که مضامین پایه و سازمان دهنده مجزایی، آن را پشتیبانی می‌کند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌گویان دهه ۷۰

شماره پاسخ‌گویان	سال تولد	تحصیلات	شغل	سابقه سکونت
۱	۱۳۷۲	کاردانی	فروشنده	۶ سال
۲	۱۳۷۵	دانشجوی کارشناسی	کارمند	۴ سال
۳	۱۳۷۱	کارشناسی	کارمند اداره	۱۱ سال
۴	۱۳۷۰	کارشناسی	خانه‌دار	۸ سال
۵	۱۳۷۳	دانشجوی کارشناسی	تحصیل	۴ سال و نیم
۶	۱۳۷۵	دانشجوی ارشد	کارمند بیمه	۱۰ سال
۷	۱۳۷۰	کارشناسی	کارمند شرکت	۳ سال
۸	۱۳۷۲	دانشجوی کارشناسی	کتابدار	۷ سال
۹	۱۳۷۷	کاردان	کارمند شهرداری	۴ سال
۱۰	۱۳۷۴	دیپلم	فعالیت هنری	۱۵ سال
۱۱	۱۳۷۶	دیپلم	فروشنده پوشاک	۸ سال
۱۲	۱۳۷۷	دانشجوی کارشناسی	تحصیل	۵ سال
۱۳	۱۳۷۵	کارشناسی	دبیر دبیرستان	۱۲ سال
۱۴	۱۳۷۱	کارشناسی ارشد	سرپرست در اداره	۹ سال
۱۵	۱۳۷۰	دانشجوی داروسازی	فعالیت در داروخانه	۱۷ سال
۱۶	۱۳۷۸	دیپلم	بیکار	۴ سال
۱۷	۱۳۷۴	کارشناسی	مترجم	۷ سال
۱۸	۱۳۷۳	کاردانی	تدریس خصوصی	۱۳ سال
۱۹	۱۳۷۷	کارشناسی	حسابدار	۸ سال
۲۰	۱۳۷۸	دانشجوی کاردانی	تحصیل	۲ سال

از تعداد ۲۰ نفر از پاسخ‌گویان دهه ۷۰ به لحاظ سنی در رده سنی ۲۲ تا ۳۰ سال قرار دارند و به لحاظ تحصیلات نیز دارای تحصیلات دیپلم تا کارشناسی ارشد هستند. همچنین به لحاظ شغلی بیش‌تر آنان دارای شغل کارمندی و برخی دیگر معلمی و شغل آزاد هستند. در نهایت این‌که به لحاظ تعداد سال‌های سکونت در منطقه از ۲ تا ۱۷ سال سابقه سکونت دارند. پس از استخراج و کدگذاری داده‌ها و به دست آمدن مفاهیم اولیه اقدام به استخراج تم‌های اصلی و فرعی شده است که در این بخش تم‌های اصلی استخراج شده به شرح زیر ارائه می‌شوند:

جدول ۲- مضامین (تم‌های) به دست آمده

مضمون (تم) فراگیر	مضامین (تم‌های) اصلی	مضامین (تم‌های) فرعی
تجربه از شکاف نسلی	جهان-وطن بودن	ایران دوستی
		جهان دوستی
		زیستن در دهکده جهانی
	نوگروی دینی	دینداری سیال
		تحول در دینداری
		دینداری ذوقی
	سکولار شدن	عقلانی شدن
		علمی شدن
		عرفی شدن
	نوگرایی و هویت مدرن	مدرن بودن
		جهانی شدن
		هویت بازاندیشانه
		فردگرایی
	سبک زندگی مدرن	مصرف‌گرایی
		مدگرایی
تنها زیستی		

	لذت و خوشی زندگی	تغییر ذائقه
		داشتن رفاه کامل
		بدن مندی
	زیست انسانی و عاشقانه	برخورداری از حقوق انسانی
		عشق‌ورزی نسبت به همه چیز
		مدارا جویی
		پذیرش دیگران
	زیست جهان متکثر و متمایز و ذهن بی‌خانمان	تنوع‌طلبی
		لذت بردن از شتاب و سرعت
		تغییرات لحظه‌ای
		عشق سیال

۱. جهان-وطن بودن

نسل حاضر به نوعی بیش از نسل‌های پیشین خودش را جهان-وطن می‌داند تا ایران-وطن. این گفته از سوی آنان بدین معنا نیست که آنان وطن خودشان را دوست نداشته باشند اما با توجه به روند جهانی شدن و تحولات گسترده‌ای که در جهان صورت گرفته آن نوع وطن‌پرستی گذشته را دیگر در خودشان حس نمی‌کنند و بلکه جهان را وطن خویش می‌دانند چرا که جهان بدل به یک دهکده‌ای شده است که تمامی ساکنان آن به لحاظ فرهنگی بسیار به یکدیگر نزدیک شده‌اند. تعدادی از پاسخگویان در ابتدا به هویت فردی و سپس به هویتی فراملی باور داشته و رویکردی جهانی به این مقوله دارند. از دید این افراد مرزبندی‌های سیاسی و جغرافیایی در دنیای حاضر نامعقول و صرفاً موجب جداسازی و به‌مثابه نژادپرستی است.

«امروزه دیگه وطن‌پرستی معنایی نداره و همه ما در شرایط جهان-وطنی زیست می‌کنیم و تمام جهان برای ما به مفهوم وطن هستش، یعنی همه ما شهروندان جهانی واحد هستیم» (المیرا، ۲۳ ساله).

اظهارات و تجارب پاسخگویان دهه ۷۰ در خصوص تجربه زیست شده از ملیت نشان از نوعی شیفت پارادایمی در آنان دارد به گونه‌ای که از نظر این نسل امروزه بیش از گذشته بحث جهان-وطن بودن مطرح است تا ایران-وطن بودن و تمامی جهانیان اگرچه در کشوری مشخص زندگی می‌کنند اما به دلایلی چون به هم پیوستگی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جهانی و هم‌چنین روند رو به تزاید جهانی شدن کم و بیش در وطنی به نام جهان زیست می‌کنند و ضرورت تام دارد که برای حفظ این وطن جهانی کوشش نمایند چرا که هر آسیبی که به جهان وارد شود به مثابه آسیبی است که به هویت ملی هر فردی نیز وارد می‌شود. از سوی دیگر توجه به مصادیق و طیف پاسخ‌های منفی این عده از پاسخگویان بیانگر دلایل آنان از ابعاد گوناگون به ویژه ابعاد اجتماعی و فرهنگی است که به‌طور نمونه شامل محدودیت برای جوانان، مسائل و معضلات اجتماعی، عدم رضایت از وضعیت فعلی ایران، وضعیت نامناسب فرهنگی برای جوانان و مشکلات سیاسی ایران در دنیا است.

در این زمینه مریم ۲۵ ساله می‌گوید:

«وقتی بسیاری از ما جوانان به فکر مهاجرت از وطن افتاده‌ایم و کشورهای دیگر را برای زیستن برگزیده‌ایم این یعنی این که وطن جایگاه قابل قبولی نداشته و دیگر جاذبه‌ای برای حضور در آن ندارد. انواع مشکلات و مسائل آن‌چنان زندگی را برای ما دشوار کرده است که رفتن بهتر از ماندن است» (مریم، ۲۵ ساله).

۲. نوگروی دینی

دین و دینداری نیز همانند فرهنگ ملی در جهان مدرن دستخوش تغییرات اساسی قرار گرفته به گونه‌ای که اکنون می‌توان از تحولات دینداری در جامعه ایران سخن گفت. ضمن این که دینداری به هر حال در طول قرن‌ها و حتی اکنون به عنوان یکی از فرهنگ‌های اصلی تشکیل‌دهنده مجموعه فرهنگی ایرانیان قلمداد می‌شود. واقعیت این است که اگرچه دین یکی از عناصر مقوم زیست جهان ایرانیان و هویت ایرانی در دوره

سنتی و پیشین محسوب می‌شد اما طی دهه‌های اخیر و به ویژه سالیان اخیر چنین کارکردی را تا حد قابل توجهی از دست داده است و اکنون دست کم برای نسل‌های جدید دین‌چونان سایبان مقدس عمل نمی‌کند و تحولاتی اساسی برای این نسل روی داده است. در همین راستا برخی از افراد نسل جدید دینداری سیال را تجربه می‌کنند و برخی دیگر حتی از دین عبور کرده و خود را دیندار به معنایی که نسل پیشین بوده است، نمی‌دانند و دچار نوعی نوگروری دینی شده‌اند.

«خُب تحولات عمده‌ای که توی جامعه و فرهنگ روی داده طبیعیه که در مورد دینداری مون هم روی داده و حالا دیگه ما از هر جهت متحول و دگرگون شدیم حتی در دینداری و دلمون میخواد به سمت دینداری‌های جدید یا حتی کنار گذاشتن دین بریم» (رزیتا، ۲۴ ساله).

در خصوص بحث تحولات دینداری و نوگروری دینی نتایج نشان می‌دهد که نسل دهه هفتاد تقریباً هیچ کدام از اعمال و مناسک دینی را انجام نمی‌دهند و حتی در باورهای دینی نیز دچار تحولی اساسی شده‌اند به گونه‌ای که هیچ کدام از باورها و عقاید دینی آن‌ها را قانع نمی‌کند و برایشان جذابیت خاصی نیز ندارد. یکی از این پاسخگویان می‌گوید:

«خیلی خودم رو مقید نمیدونم که اعمال دینی رو انجام بدم و اصلاً چرا باید انجام بدم؟ وقتی که می‌تونم از طریق روش‌های دیگه مانند رجوع به عقل و علم بسیاری از مشکلاتم رو حل کنم رجوع به دین برام دیگه مفید به نظر نمی‌رسه» (مهسا، ۲۲ ساله).

۳- سکولار شدن

بنا بر یافته‌های پژوهش حاضر عمده پاسخگویان دهه هفتاد هویت خود را با هویت دینی گره نمی‌زنند و بیش از همه مبتنی بر هویت مدرن و به ویژه روند سکولار شدن زیست خود را تنظیم می‌کنند. سکولار شدن به معنای این است که دختران مبتنی بر روندهای عرفی موجود بود و باش خود را تنظیم می‌کنند و همانند نسل‌های پیشین به منابع دینی مراجعه نمی‌کنند. به بیان دیگر اگر در دوره سنتی دین منبع اصلی و نهایی برای تنظیم

زندگی افراد بوده است در جهان مدرن و کنونی اما عقلانیت و علوم جدید دو منبع اساسی برای چنین کاری مدنظر هستند. روند سکولار شدن سبب می‌شود که دین از صحنه اجتماعی کم و بیش به عقب رانده شود و افراد نیز مبتنی بر معیارهای سکولاریسم زیست این جهانی خود را تنظیم کنند و سامان ببخشند.

«الآن دیگه ما نسل جدید، دیندار بودن رو امر مهمی تلقی نمی‌کنیم و بیش‌تر با معیارهای جهان مدرن خودمون رو تطبیق می‌دیم. در واقع توجه می‌کنیم که عقل و علم چی به ما می‌گه و معیارمون مبتنی بر اون چیزایی هست که عقل و علم یادآوری می‌کنن» (فهیمه، ۲۴ ساله).

۴- نوگرایی و هویت مدرن

بحث سنت و مدرنیته از جمله مهم‌ترین بحث‌ها در جامعه‌شناسی است که هم جامعه‌شناسان کلاسیک مانند کارل مارکس، ماکس وبر، امیل دورکیم و جرج زیمل بدان پرداخته‌اند و هم جامعه‌شناسان معاصر چون آنتونی گیدنز، پیر بوردیو، آلن تورن، پتر برگر و دیگران. از نظر جامعه‌شناسان کلاسیک به عنوان پدران و بنیان‌گذاران علم جامعه‌شناسی چرخش‌های سخت‌افزاری یعنی تغییرات در زیرساخت‌های اقتصادی و فنی و هم برخی چرخش‌های نرم‌افزاری یعنی تغییرات در باورها، ارزش‌ها و هنجارهای افراد و جوامع نوعی گذار از جهان سنتی به جهان مدرن بوده است.

این موضوع اما برای جامعه‌شناسان معاصر که سرعت تحولات و تغییرات هم به لحاظ چرخش‌های سخت‌افزاری و هم به لحاظ چرخش‌های نرم‌افزاری بسیار شگفت‌آور بوده است، صورت دیگری یافته است. این دسته از جامعه‌شناسان همگی معتقدند که جهان سنتی با آن نظم پیشین خودش کم و بیش از بین رفته و دچار فروپاشی شده و اکنون جهان مدرن با نظم جدید خودش سامان یافته است. چرخش‌های صورت گرفته در قالب تحولات فرهنگی به موارد مهمی چون شخصیت‌یابی، هویت‌یابی، هویت‌بازاندیشانه، اعتماد اجتماعی، فردگرایی، سبک زندگی، انتخاب‌های فردی، ذهن بی‌خانمان، عادت‌واره‌ها، تغییر ذائقه، زیست جهان‌ها، و تجارب زیسته اشاره دارد.

طی یک قرن اخیر ایرانیان نیز همانند بسیاری از جوامع دنیا شاهد ورود گسترده و روزافزون عناصر و مؤلفه‌های فرهنگ مدرن به کشورشان بوده‌اند و رفته‌رفته تحت تأثیر آن قرار گرفته و پذیرای آن شده‌اند. این موضوع طی چند دهه گذشته شدت بیش‌تری پیدا کرده به گونه‌ای که نسل جدید به‌طور کامل خود را مدرن فرض کرده و کم و بیش خاطره و یاد چندانی از فرهنگ سنتی (ایرانی) خویش ندارد. اگرچه طی چند دهه اخیر جامعه ایران به‌نوعی جامعه در حال گذار محسوب شده اما رفته‌رفته این مدرنیته بود که تسلط خود را بر تمامی شئون زندگی ایرانیان اعلام کرد.

اگرچه از سویی برای نسل پیشین تضاد سنت و مدرنیته نیز کم و بیش مطرح بود و البته با چرخش به سوی سنت‌گرایی کوشش در کم‌رنگ جلوه دادن جهان مدرن داشت و مدرنیته را به‌نوعی امری فرعی و غیر مهم جلوه می‌داد اما و از سوی دیگر واقعیت این است که همین نسل اکنون دیگر در چنبره مدرنیته قرار گرفته و گویی که چاره‌ای جز پذیرش آن ندارد. این موضوع البته برای نسل جدید دیگر چندان به‌مثابه یک مسئله خودنمایی نمی‌کند چرا که نسل مورد اشاره از هر جهت مدرنیته و تمام اجزاء، عناصر و مؤلفه‌های آن را موردپذیرش قرار داده و این‌گونه به نظر می‌رسد که هویت و شخصیت خود را با آن تعریف می‌کند. در واقع تمام سخن در این است که اگر برای نسل پیشین گرفتار شدن در میانه سنت و مدرنیته و قرار گرفتن در نوعی بلا تکلیفی مسئله‌ای اساسی تلقی می‌شد اما برای نسل جدید مسئله‌ای در میان نبوده و به راحتی مدرنیته را موردپذیرش و قبول قرار داده است.

در پژوهش حاضر نیز یافته‌ها نشان می‌دهد که هرچه از نسل‌های پیشین به سمت و سوی نسل‌های جدید می‌آییم فرهنگ جهانی یا مدرن بیش از پیش خود را نشان می‌دهد به گونه‌ای که نسل دهه ۷۰ سبک زندگی مدرن را نیز پذیرفته و آن را مسلط بر بود و باش و زیست خویش می‌بیند و می‌داند. مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر نسل دهه ۷۰ از پذیرش مدرنیته سخن گفته و با مؤلفه‌هایی چون: نوگرایی، هویت مدرن، پویایی (سیالیت) زندگی و فردگرایی خودشان را بازتعریف می‌کنند. این نسل معتقد است که هیچ‌گریز و

گزیری از پذیرش بسیاری از عناصر و مؤلفه‌های مدرنیته ندارند چرا که می‌پندارند به هر حال در جهان مدرن زندگی می‌کنند و دیگر بازگشت به جهان سنتی غیرممکن است. در واقع، نسل دهه هفتاد خود را به‌طور کامل مدرن و امروزمین قلمداد می‌کند.

«دیگه چون توی جهان مدرن هستم فلذا بیش‌تر خودم رو مدرن می‌دونم و نوگرایی و مدرن بودن برام امری ارزشمند و جدی تلقی میشه. آخه از سنت دیگه چیزی باقی نمونه و به درد امروزمون هم نمی‌خوره. ما الان همه مشکلاتمون رو با استفاده از دانش‌های جدید و تکنولوژی‌ها باید حل کنیم و دیگه عناصر جهان سنتی کارایی لازم رو ندارن» (سمانه، ۲۴ ساله).

نسل دهه هفتاد پویایی و سیالیت زندگی را بسیار دوست دارد و بر آن است که این تغییرات و تحولات خیلی جذاب و دوست‌داشتنی‌اند. در حالت سیالیت دیگر مکان و زمان و موقعیت‌ها معنای گذشته خود را از دست می‌دهند و در جایی و هر زمانی می‌توان همه چیز را بنا بر نظر شخصی خویش مورد تفسیر و بازنمایی قرار داد. از این نظر آدمی بسیار با دست باز و با حق انتخاب‌های گوناگون حرکت می‌کند و زندگی‌اش سرشار از فرصت‌های متنوع و متکثر است و زیستنی دل‌بخواخانه و آرزومندانه را تجربه می‌کند.

«واقعیتش آینه که توی این دوره و زمونه ما به راحتی می‌تونیم هر چیزی که دلمون بخواد رو تجربه کنیم و محدودیت‌های خاصی وجود نداره. از این نظر من سبک زندگی مدرن و جدید رو بیشتر می‌پسندم و می‌تونم باهاش ارتباط برقرار کنم. آخه دیگه جهان سنتی وجود نداره و سنت‌ها هم دیگه کارایی لازم رو ندارن» (محبوبه، ۲۴ ساله).

۵- سبک زندگی مدرن

مطالعات نشان می‌دهد که نسل دختران جوان بیشتر به موضوعات نرم‌افزاری، فن‌آوری‌های جدید و فرهنگی فکر می‌کنند. بر اساس مضامین و یافته‌های به دست آمده از پاسخگویان، سبک زندگی زنان و دختران نسل جوان به طرز متفاوتی در حال تغییر است. بدین معنا که تجلیات و مظاهر زندگی مدرن برای دختران و زنان نسل دهه ۷۰ دارای

جذابیت‌های بسیاری است که زندگی آنان را تحت تأثیر قرار داده است. بنابراین جامعه ما در حال ایجاد شیوه‌های فرهنگی متفاوت بر اساس نسل‌هاست. بدین معنا که به‌نوعی فردگرایی فزاینده به سمت هویت مدرن و نیز تقابل بافت سنتی و تجدد از نسل میانسال به سمت نسل جوان وجود دارد که ترجیحات و ذائقه‌های نسل دختران جوان بسترساز آن به حساب می‌آید.

«زندگی تنهایی رو بیش‌تر می‌پسندم چون نسل قبل از ما همش می‌خواستن همشون باهم باشن و بدتر این که توی کارای همدیگه سردر می‌آوردن و این خیلی بد بود و من اصلاً خوشم نمیاد. حالا من برای خودم هستم و راحت می‌تونم تصمیم بگیرم که چه کار کنم و چه کار نکنم» (مهسا ۲۲ ساله).

هویت دختران جوان در این مطالعه نسبت به نسل‌های قبل از خود به هویتی فردگرا، پرسشگر، دنیاگرا، نوگرا و لذت‌جو تغییر یافته است. این گونه به نظر می‌رسد که نسل دهه هفتاد بنا بر هویت مدرن به سمت وسوی فردگرایی و تمایل به زیست تنهایی و فردی به دور از جمع‌های خانوادگی و بستگان و اقوام را با خود دارد.

«الان دیگه سبک زندگی جدید به یه اصل زندگی نسل جدید تبدیل شده و منم سعی می‌کنم خودم رو با این نوع سبک زندگی تطبیق بدم حالا از پوشش گرفته تا خوراکی و تفریح و سرگرمی و خلاصه همه چی دیگه» (پروین ۲۴ ساله).

۶- لذت و خوشی زندگی

هر نسلی بنا بر شرایط، امکانات، خدمات و فرصت‌هایی که در اختیار خود دارد و همچنین بنا بر تعاملات و مناسبات‌های اجتماعی و فرهنگی‌ای که در آن قرار دارد برخی تجارب زیسته خوشایند و سرخوشانه را نیز با خود به همراه دارد. این موضوع از سوی دیگر به میزان انتخاب افراد در زندگی نیز برمی‌گردد و بنا بر تبیین‌های جامعه‌شناختی هرچقدر از جامعه سنتی به سمت جامعه مدرن در حرکت باشیم حق انتخاب نیز بیش‌تر و در دسترس‌تر خواهد بود. به دلیل کم‌یابی‌هایی که در جهان سنتی وجود داشت امکان

انتخاب نیز برای افراد بسیار محدود بوده است اما بالعکس در جهان مدرن به دلیل وجود انواع امکان‌ها و فرصت‌ها و خدمات هر فردی می‌تواند از میان انبوهی از این موارد یک یا چند مورد دلخواه را انتخاب کند.

البته هر نسلی در هر دوره تاریخی برخی تجارب خوشایند را برای خودش داشته است که ممکن است برای نسل بعدی چندان خوشایند نباشد و این البته امری نسبی و وابسته به شرایط اجتماعی و فرهنگی هر جامعه‌ای از یک سو و تفسیر و معنایابی کنش گران اجتماعی در آن شرایط است. مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر نسل دهه هفتاد بیش‌تر در لحظه و حال زندگی می‌کند و برخی خوش باشی‌ها و لذت‌های گذران را دنبال می‌کند. یکی از پاسخگویان نسل دهه هفتاد در این زمینه می‌گوید:

«من برام مهمه که یه زندگی سرشار از خوشی و لذت داشته باشم و نباید برای آینده‌هایی که نیومدن بیخودی غصه بخوریم. هدفای بزرگ چه فایده دارن که بزرگ ترای ما دنبالش می‌کردن باید توی همین لحظه‌ای که هستی خوش باشی و لذت ببری» (سمانه، ۲۵ ساله).

از سوی دیگر و در همین راستا نسل جدید معتقد است که داشتن رفاه نسبی برای ایشان بسیار اهمیت دارد و گرچه به این رفاه نسبی هم رسیده و در مقایسه با نسل پیشین آن را کم و بیش تجربه کرده اما هنوز تا دستیابی به رفاه کامل و مطابق با آنچه در جوامع پیشرفته وجود دارد راه درازی در پیش است. روشن است که این نسل خود را با نسل کشورهای پیشرفته مقایسه و همواره کمبودهایی را از این لحاظ احساس می‌کند.

«خب معلومه که نسل ما در مقایسه با نسل قبلی تا حدی به رفاه نسبی دست پیدا کرده و امکانات و خدمات بیش‌تری در اختیار داره ولی آگه بخواهیم با کشورهای پیشرفته مقایسه کنیم هنوز خیلی مونده» (مریم، ۲۴ ساله).

۷- زیست انسانی و عاشقانه

تبیین و تحلیل مضمون تجربه زیسته خوشایند نسل دهه هفتاد نشان می‌دهد که این نسل بیش از آن که به دنبال اهداف کلان و البته آرزوهای دست‌نیافتنی باشد بیش‌تر در

قالب زندگی روزمره و زیست این جهانی قضیه را دنبال می‌کند و برخی سرخوشی‌ها و تجربیات مرتبط با زندگی روزانه انسانی را دنبال می‌کند. او معتقد است که انسان بسیار اهمیت دارد و بنا بر آنچه در قالب فرهنگ مدرن به انسان‌گرایی مشهور شده است زیست انسانی و توجه به حقوق خود و دیگران را پیگیری می‌کند.

«راستش اون‌می که برام مهمه و بهم شادی می‌بخشه آینه که انسانیت رو رعایت کنم و برای هر انسانی اهمیت قائل بشم و جایگاهش رو بدونم بدون که بخوام به دینش یا فرهنگش و نژادش فکر کنم. حتی طرز فکر و باورش هم برام چندان مهم نیستش و فقط این‌که اونم مثل خود من به انسانه با تمام صفات انسانی و البته برخی مشترکاتی که با من داره و برخی اختلافات و اینم طبیعیه» (الناز، ۲۲ ساله).

به دنبال زیست انسانی که این نسل آن را دنبال می‌کند زیست عاشقانه هم برای او اهمیت زیادی دارد و معتقد است که آدمی ضرورت دارد که نسبت به تمامی امور این جهانی که با آن‌ها زندگی می‌کند ربط و نسبت عاشقانه برقرار کند تا از زندگی خودش لذت ببرد. او به خوبی دریافته است که آدمی فقط یک بار به این جهان می‌آید و فرصت زندگی هم چندان طولانی نیست که به بیهودگی بگذرد و بهتر است که زندگی و زیست عاشقانه‌ای را دنبال کند.

«خیلی دوست دارم که به همه چیز و همه کس عشق بورزم حتی شغلی که دارم برام عاشقانه باشه تا لذت لازم رو ببرم. آگه غیر از این باشه انگار به نوع زندگی مکانیکی و بی‌روح هستش که خب در جهان مدرن کمی زیاد شده و باید ارزش دوری کرد» (سمیه، ۲۶ ساله).

در رابطه با نسل جدید می‌توان گفت که این نسل همه چیز را در زمان کنونی و به صورت عینی و در دسترس تجربه می‌کند و تمام سرخوشی‌ها و شادی‌ها را به صورت لذت‌های ملموس دنبال می‌کند. البته تجربه زیسته خوشایند نتیجهٔ برساختی است که بین کنش‌گری و ساخت موجود جامعه و فرهنگ روی می‌دهد و در هر نسل و هر دوره‌ای هم تفاوت‌هایی را می‌توان مشخص نمود.

۸- زیست جهان متکثر و متمایز و ذهن بی‌خانمان

ذهن بی‌خانمان محصول تکثر در زیست جهان‌های کنش‌گران اجتماعی و آن‌هم محصول گستردگی و عمق تحولات فرهنگی و اجتماعی در جهان مدرن است. بر این اساس است که با گسترش و عمق روند مدرنیته در جامعه ایران طی دهه‌های اخیر شاهد هستیم که نسل‌های جدید کم و بیش دچار ذهن بی‌خانمان شده و زیست جهان‌های متکثر و متنوعی را به نمایش می‌گذارند به گونه‌ای که این نسل دیگر دارای خانه و کاشانه مشخصی نیست و در یک زمان و مکان خاص و از پیش تعیین شده زیست نمی‌کند.

نسل دختران دهه هفتاد بیش از نسل پیشین دچار بحران هویت شده و از آرمان‌گرایی نسل پیش از خود به شدت فاصله گرفته‌اند و به سمت وسوی واقع‌گرایی حرکت کرده‌اند. نسل دهه هفتاد از آنجا که در عصر مدرن زیست می‌کند و تمام عناصر و مؤلفه‌های جهان مدرن را با خود دارد و تحولات فرهنگی گسترده و عمیقی را تجربه می‌کند از آن هویت مندی و قرار و آرمان‌گرایی نسل پیشین فاصله گرفته و رفته‌رفته دچار بحران هویت و بی‌قراری‌هایی شده است. تجارب زیسته‌ای که این نسل دارد شامل: بحران هویت، واقع‌گرایی، زیست جهان متکثر و متمایز و در نهایت بی‌قراری است. یکی از آنان می‌گوید:

«ما جوونا دیگه توجهی به هر چیزی مثل حرف‌های پدر و مادر یا دیگران نداریم و انگار به جورایی تو جاهای مختلفی سیر می‌کنیم. دیگه خونه برامون شاید اون جذابیت لازم رو نداشته باشه ولی مثلاً پیش دوستانمون باشیم خیلی جذاب باشه. آخه خیلی چیزایی که پدر و مادرامون میگن تکراری و نادرسته و ارتباطی باهاشون برقرار نمی‌کنیم ولی با دوستانمون بیش‌تر ارتباط برقرار می‌کنیم» (نازنین، ۲۴ ساله).

جهان مدرن با سرعت بیش از حد خودش و همچنین ایجاد تحولات بسیار گسترده و عمیق فرهنگی و اجتماعی در زندگی افراد توانسته فرصت‌هایی را ایجاد کند که طی آن زیست جهان انسان‌ها نیز به شدت متکثر و متمایز بشود. هرچقدر که بشر در جهان سنتی در زیست جهان منسجم و یکپارچه روزگاران خود را سپری می‌کرد اما در زیست جهان مدرن

این روند به‌طور کامل تغییر کرده و افراد در زیست جهان‌های متکثر و متمایزی زندگی می‌کنند. در چنین وضعیتی است که افراد دارای دگرگونی‌ها و تغییرات معناداری در روابط اجتماعی، علایق و سلیق می‌شوند و هر لحظه ممکن است در وضعیت خاصی قرار بگیرند.

«الان دیگه نسلی مثل من تو به جای خاص و مشخصی نایستادیم و واقعیت آینه که هر لحظه ذهن مون و موقعیت مون تغییر می‌کنه. مثلاً دوستی هامون خیلی طولانی و ثابت نیست یا حتی علایق مون» (سمانه، ۲۲ ساله).

بنا بر آنچه اندیشمندان دربارهٔ جهان مدرن می‌گویند یکی از ویژگی‌های بارز آن سرعت تحولات و در نتیجه شتاب ناک شدن زندگی‌های افراد است به‌گونه‌ای که دیده می‌شود در کلان‌شهرهایی چون تهران شهروندان با سرعت و عجله‌ای وصف‌ناشدنی در حال گذران امور روزمرهٔ خودشان هستند و از این نظر آهستگی و آرامش گذشته از بین رفته است.

برخی ویژگی‌هایی که برای نسل جدید برشمرده شد می‌تواند این نسل را در زمرهٔ نسل ذهن بی‌خانمان آن گونه که برخی جامعه‌شناسان مانند پیتر برگر توصیف کرده‌اند، قرار دهد. نسلی که به یک معنا آهستگی و یکپارچگی جهان سنتی را از دست داده و در وضعیتی قرار گرفته که سرعت و شتاب را تجربه می‌کند. او انگار در همه‌جا هست و هیچ‌جا نیست. در هیچ‌جایی خانه و کاشانهٔ مشخصی ندارد و دچار زیست جهان‌های گوناگون و متمایز شده است. از این نظر هر فردی زیست جهان منحصربه‌فردی دارد که او را از دیگران جدا می‌سازد.

در این زمینه رزیتا ۲۳ ساله می‌گوید:

«من که شخصاً سرعت رو دوست دارم. خب ما نسل دیجیتالییم دیگه و همه چیز رو با سرعت دنبال می‌کنیم. دیگه اون کندی گذشته اصلاً فایده‌ای نداره و تکنولوژی‌هایی که در اختیارمون هست ما رو مجبور می‌کنه که شتاب داشته باشیم و انگار چاره‌ای نیست» (رزیتا، ۲۳ ساله).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به تجربه زیسته نسلی دختران با توجه به بروز تغییرات فرهنگی در جامعه ایران پرداخته و طی آن و مبتنی بر روش کیفی پدیدارشناسی با تعدادی از دختران نسل دهه ۷۰ شهر تهران به گفتگوی عمیق نشسته تا تجارب زیسته آنان را مورد واکاوی قرار دهد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که این نسل از دختران تجارب زیسته ارزشمند و قابل‌اعتنایی در رابطه با تحولات فرهنگی صورت گرفته در جامعه دارند. این تجارب زیسته عمدتاً تجاربی جدید و مبتنی بر تحولات فرهنگی جهان مدرن بوده و مبتنی بر باورها، ارزش‌ها، هنجارها و سبک و شیوه زیستن در این جهان است. روشن است که چنین تجارب زیسته‌ای در تقابل آشکار با تجارب زیسته نسل پیشین بوده و مغایرت و تضادهای اساسی با آن‌ها دارد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دختران نسل دهه هفتاد تجارب زیسته‌ای چون: جهان-وطن بودن، نوگروی دینی، سکولار شدن، سبک زندگی مدرن، نوگرایی و هویت مدرن، لذت‌گرایی و سرخوشی، زیست انسانی و عاشقانه، زیست جهان متکثر و متمایز و ذهن بی‌خانمان را از سر گذرانده یا می‌گذرانند. در رابطه با تجربه زیسته جهان-وطن بودن می‌توان گفت پدیده جهانی شدن سبب شده است که جهان به مثابه وطن برای تمامی شهروندان جهان قلمداد شود و در واقع انسان‌های ساکن در هر کشور و منطقه‌ای خود را به مثابه شهروندان جهان نیز تلقی کنند.

این نتیجه تا حد زیادی با دیدگاه‌های جامعه‌شناسانی چون آنتونی گیدنز (۱۳۸۲) هماهنگ و همسو است. نوگروی دینی دومین تجربه زیسته‌ای است که دختران حاضر در این پژوهش بدان پرداخته و بیان داشتند که با توجه به تحولات گسترده و عمیق فرهنگی صورت گرفته در جهان مدرن که منجر به تغییراتی در باورهای دینی نسل‌های جدید شده است آنان نیز به سمت وسوی نوگروی دینی روی آورده‌اند. در رابطه با نوگروی دینی نیز می‌توان گفت انبوهی از دیدگاه‌ها و پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه تحولات دینداری نسل جدید مانند دیدگاه‌های پیتر برگر (۱۳۹۳ و ۱۳۹۷)، دانیل هرویولژه (۱۳۹۸)،

رونالد اینگلهارت (۱۳۹۷)، امینی، تاج‌الدین و نجاتی حسینی (۱۴۰۰) و کمالی، تاج‌الدین و محدثی (۱۴۰۱) همگی بیان‌گر تحولات و نوگروی دینی نسل جدید است.

از دیگر نتایج پژوهش حاضر این بود که دختران مصاحبه‌شونده بیان داشتند که روند سکولار شدن را تجربه می‌کنند چرا که در جهان مدرن مبتنی بر معیارها و شاخص‌های این جهان مانند عقلانی شدن و علم‌گرایی زندگی و کنش اجتماعی خود را تنظیم می‌کنند و سامان می‌بخشند. از این منظر نتایج موردنظر با نتایج پژوهش رونالد اینگلهارت و کریستین ولزل (۲۰۲۰) در پیمایش ارزش‌های جهانی تا حد زیادی هم‌سو است که نشان دادند ارزش‌های نسلی را می‌توان در قالب ارزش‌های سکولار - عقلانی ترسیم نمود.

سبک زندگی مدرن و نوگرایی و هویت مدرن از جمله تجارب زیسته‌هایی هستند که این نسل به دلیل قرار گرفتن در معرض تحولات فرهنگی به بیان آن‌ها پرداخته‌اند. دختران نسل دهه ۷۰ به دلیل قرار واقع شدن در شرایط زیست مدرن و نوگرایانه سبک زندگی مدرن را تجربه کرده و گرایش به سمت‌وسوی نوگرایی داشته و مبتنی بر آن زیست خود را تنظیم می‌کنند. نتایج پژوهش پروانه دانش و همکاران (۱۳۹۳) نیز نشان می‌دهد که گرایش نوجوانان و جوانان به ارزش‌های مدرن و احساس بحران هویت ناشی از جدا افتادگی آنها از نسل‌های پیشین به مرور افزایش یافته است.

برخورداری از زیست جهان متکثر و متمایز شدن از سویی و دچار ذهن بی‌خانمان شدن از سوی دیگر از جمله تجربه زیسته‌ای است که دختران حاضر در این پژوهش بدان‌ها اشاره داشته‌اند. آنان معتقدند که به دلیل سرعت تحولات فرهنگی در جهان مدرن و متکثر و متمایز شدن بسیاری از پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی زیست جهان‌شان نیز دستخوش چنین تکثر و تنوعی شده است. ضمن این‌که در اثر بروز چنین وضعی ذهن یکپارچه و متمرکزی که نسل‌های پیشین داشته‌اند بدل به ذهن بی‌خانمان و متکثر برای آنان شده و هیچ‌خانه و کاشانه مشخصی را در اختیار ندارند. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش پتر برگر (۱۳۸۱) هم‌سو و هماهنگ است.

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر که مربوط به تجربه زیسته نسل جدی از شکاف نسلی است و همان‌گونه که یافته‌ها نشان دادند تغییرات و بلکه شکاف گسترده‌ای که در این نسل روی داده است لذا هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی به منظور مواجهه با این نسل نیازمند آشنایی و شناخت دقیق و همه‌جانبه از نیازها و خواسته‌های بسیار گسترده و متنوع آنان است چرا که در غیر این صورت نتایج موردنظر حاصل نخواهد شد. واقعیت این است که مددکاری اجتماعی اگر بخواهد با راه و روش‌های سنتی و مبتنی بر نیازهای نسل پیشین دست به اقدام بزند ممکن است نتواند به اهداف از پیش تعیین شده در این زمینه دست یابد.

پیشنهادها

اگرچه در پژوهش‌های کیفی ارائه پیشنهاد چندان مرسوم نیست اما بیان برخی پیشنهادها در راستای بهره‌گیری و استفاده مددکاران اجتماعی می‌تواند گامی مؤثر و مفید در این زمینه باشد.

۱. درک واقعیت‌های مربوط به زیست و سبک زندگی نسل جدید که تفاوت‌ها و بلکه گسست‌های بسیاری با زیست و سبک زندگی نسل پیشین دارند می‌تواند اقدام برای هرگونه سیاست‌گذاری اجتماعی را تسهیل کند و نتایج مناسب و مطلوبی به همراه داشته باشد.

۲. سرعت و شتابناکی تحولات و تغییرات اجتماعی و فرهنگی در زیست نسل جدید نیازمند تغییر در سیاست‌ها و برنامه‌های مددکاری اجتماعی است که در این زمینه نوعی تأخیر و عقب‌ماندگی در کشورمان وجود دارد.

۳. تربیت مددکاران اجتماعی جوان که نیازهایشان مطابق با نیازهای نسل جدید است تا حدودی می‌تواند برخی تأخیرها و عقب‌ماندگی‌ها را در این زمینه جبران و تعدیل نماید.

شناخت تجربه زیسته دختران شهر تهران...، قره‌یاضی و همکاران | ۱۸۱

۴. مطابق با نتایج پژوهش حاضر از آنجا که نسل پیشین قادر به درک و دریافت نیازها و تغییرات ایجادشده در سبک زندگی نسل جدید نیستند، بنابراین واسپاری امور مددکاری اجتماعی به این نسل بسیار اهمیت و ضرورت دارد.

تعارض منافع ندارم

سپاسگزاری

از حمایت‌های معنوی استادان راهنما و مشاور و سایر استادان سپاسگزاری می‌کنم

منابع

- آزاد ارمکی، تقی. (۱۳۸۳)، الف. رابطه بین نسلی در خانواده ایرانی، مجموعه مقالات مسائل اجتماعی ایران"، تهران: انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- آزاد ارمکی، تقی. (۱۳۸۳)، ب. جوانان و دگرگونی فرهنگی ارزشی، مجموعه مقالات بررسی مسائل جمعیتی ایران با تأکید بر جوانان (ویژه دومین همایش انجمن جمعیت‌شناسی ایران)". دانشگاه شیراز: انتشارات مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه.
- اجتهد نژاد کاشانی، سید سالار و قوامی، نسرین السادات. (۱۳۹۱)، دوگانه زائر-سیاح در تجربه زیسته سه نسل، مورد مطالعه: کارکنان دانشگاه شهید بهشتی، مطالعات اجتماعی ایران، دوره ششم، شماره ۳ و ۴: ۵-۲۶.
- احمدی یعقوب و بیتا، حامد. (۱۳۹۰)، سنجش وضعیت تفاوت نسل‌ها در ایزه‌های فرهنگی، اجتماعی، (مطالعه موردی شهر کرمانشاه)، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲، شماره ۴۲: ۲۰۸-۱۸۵.
- امینی، اعظم؛ تاج‌الدین، محمدباقر و نجاتی حسینی، سید محمود. (۱۴۰۰)، نوگروری دینی به‌منابه چرخش اجتماعی-روانی (تحلیل روایت تجربه زیسته دانشجویان دانشگاه تهران)، مجله مسائل اجتماعی ایران، سال یازدهم، شماره ۱: ۲۵۳-۲۷۶.
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳)، «تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی»، ترجمه: مریم وتر، تهران: نشر کویر.
- برگر، پیتر و لاکمن، تامس. (۱۳۸۱)، «ساخت اجتماعی واقعیت»، ترجمه: فریبرز مجیدی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- تاجیک، محمدرضا. (۱۳۸۳)، جامعه ایرانی و شکاف میان نسل‌ها، نشریه راهبرد، شماره ۱۹، ۲۶-۳۶.
- توکلی، مهناز. (۱۳۸۲)، «بررسی ویژگی‌های دو نسل در چارچوب نظام ارزشی»، مجموعه مقالات گسست نسل‌ها، تهران: پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی.
- تیموری، کاوه. (۱۳۷۷)، «بررسی و مقایسه نظام ارزش‌های پسران و پدران و عوامل مؤثر بر آن در شهر تهران»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی.

شناخت تجربه زیسته دختران شهر تهران...، قره‌یاضی و همکاران | ۱۸۳

- توسلی، غلامعباس. (۱۳۸۲)، زمینه‌های اجتماعی گسست نسلی در ایران [مجموعه مقالات]. نگاهی به پدیده گسست نسل‌ها". به اهتمام علی‌اکبر علیخانی. تهران: پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.
- دانش، پروانه؛ ذاکری نصرآبادی، زهرا و عبدالهی، عظیمه سادات. (۱۳۹۳)، تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران، جامعه پژوهی فرهنگی، سال پنجم، شماره ۳: ۱-۳۱.
- رابرتسون، یان. (۱۳۷۴)، درآمدی بر جامعه (با تأکید بر نظریه‌های کارکردگرایی، ستیز و کنش متقابل نمادی)، ترجمه: حسین بهروان، مشهد: آستان قدس رضوی.
- ربانی، علی و محمدزاده یزدی، عاطفه. (۱۳۹۱)، بررسی کیفی شکاف نسلی ارزشی بین مادران و دختران شهر مشهد با تأکید بر ارزش‌های دینی، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۳، شماره ۴۶: ۶۵-۸۸.
- ساروخانی، باقر و صداقتی فرد، مجتبی. (۱۳۸۸)، شکاف نسلی در خانواده ایرانی: دیدگاه‌ها و بینش‌ها، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره چهارم: ۷-۳۱.
- قادری، حاتم. (۱۳۸۹)، شکاف نسل‌ها، بررسی جامعه‌شناختی فاصله نسل‌ها از انقلاب اسلامی، شاهین‌شهر: مکاتیب.
- کمالی، معصومه؛ تاج‌الدین، محمدباقر و محدثی گیلوایی، حسن. (۱۴۰۱)، تحولات دینداری در بین دو نسل از زنان، جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، دوره ۹، شماره ۱۹: ۳۵-۵۷.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۹)، «راه سوم و بازسازی سوسیال دموکراسی»، ترجمه: منوچهر محسنی، تهران: نشر تیرازه.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۹)، «تجدد و تشخص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید»، ترجمه: ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.
- مانهایم، کارل. (۱۳۸۰)، «ایدئولوژی و اتوپیا»، ترجمه: فریبرز مجیدی، تهران: انتشارات سمت.
- محدثی، حسن. (۱۳۸۶)، آینده جامعه قدسی: امکانات و چشم‌انداز اجتماعی-سیاسی دین در ایران پسا انقلابی، مجله انجمن جامعه‌شناسی، سال هشتم شماره ۱۷: ۱۴-۳۵.
- معیدفر، سعید. (۱۳۹۲)، همایش بررسی آسیب‌های اجتماعی در ایران.
- معیدفر، سعید. (۱۳۸۷)، «جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران»، تهران: نشر نور علم.
- معیدفر، سعید. (۱۳۹۲)، همایش بررسی آسیب‌های اجتماعی در ایران.

- منوری، نوح. (۱۳۹۱)، پیرامون نزاع فرهنگی در ایران، اولین همایش ابعاد اجتماعی جامعه ایرانی، انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات. تهران: دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- مید، مارگارت. (۱۳۸۵)، «فرهنگ و تعهد»، ترجمه، عبدالعلی دستغیب، تهران: انتشارات نوید شیراز.
- محمدپور، احمد. (۱۳۹۰)، روش تحقیق کیفی، ضد روش، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. (۱۳۸۲)، ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، موج دوم، دفتر طرح‌های ملی.
- یوسفی نریمان. (۱۳۸۳)، «شکاف بین نسل‌ها، بررسی نظری و تجربی»، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی واحد علامه طباطبائی.

- Bengston, Vern L and et al. (2009). A Longitudinal Study of the Intergenerational Transmission of Religion, *International Sociology*, vol24.
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions*, sage publication Ltd.
- Dassbach, charl, H. A. (1995). "long waves and Historical generation" *A world system approach*, Michigan Technological University, Dep.of. Social sciences.
- Davidsen, A. S. (2013). Phenomenological approaches in psychology and health sciences. *Qualitative research in psychology*, 10(3), 318-339.
- Eisenstadt, S. N. (1966). *Modernization, Protest and Change*, Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.
- Howe, N and B. Strauss. (2000) *Millennials Rising, the Next Great generation*, New York, Vitage Books.
- Inglehart Ronald & Christian Welzel. (2020). "[The WVS Cultural Map of the World](http://www.worldvaluessurvey.org)". <http://www.worldvaluessurvey.org>.
- Mannheim, Karl. (1952). "The Problem of Generations" in *Karl Mannheim Essays on the Sociology of Knowledge*, RKP (first published in 1923).
- Mead, Margaret. (1970). *Culture and Commitment: A Study of Generation Gap*, New York.

استناد به این مقاله: قره یاضی، هایده؛ تاج‌الدین، محمدباقر و شکرپیگی، عالیه. (۱۴۰۱). شناخت تجربه زیسته دختران شهر تهران از شکاف نسلی، ۹ (۳۴)، ۱۸۴-۱۵۱.

Social Work Research Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.